

08
2568

โครงการสัมมนาวิชาการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของสถาบันนิติบัญญัติ “ก้าวสู่ศตวรรษแห่งประสิทธิภาพรัฐสภาไทย ครั้งที่ 1”

ปาฐกถา
Climate and Conflict สอง C ที่ควรตระหนัก
และการรับมือโดยรัฐสภา

waTo ดร.พงศกร รอดชมภู อดีตรองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

พลโท ดร.พงศกร รอดชมภู นำเสนอประเด็น “Conflict” และ “Climate” ในมิติที่เชื่อมโยงกับความมั่นคงของมนุษย์ โดยอธิบายว่าความขัดแย้งเป็นกระบวนการที่หากปล่อยให้รุนแรงก็จะนำไปสู่สงคราม ซึ่งถือเป็นขั้นสุดท้ายของการเมือง มนุษย์เป็นเผ่า

พันธุ์ที่สามารถฆ่ากันได้แม้ไม่ใช่เพราะความหิว แต่ในขณะเดียวกันก็สามารถหยุดความขัดแย้งได้ด้วยการต่อรองและแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ปัจจัยหลักที่ผลักดันให้เกิดสงครามมีสามประการ คือ 1.การแบ่งเขาแบ่งเรา 2.ความไม่เป็นธรรมด้านทรัพยากร อาหาร พลังงาน 3.คน รวมถึงความเชื่อหรืออุดมการณ์เชิงนามธรรมที่ทำให้ฝ่ายหนึ่งมองว่าตนเหนือกว่าอีกฝ่าย

ความขัดแย้งจะยกระดับขึ้นจากการรวมกลุ่ม การสร้างอัตลักษณ์ และการปลุกฝังความรู้สึกเหนือกว่า จนนำไปสู่การใช้ความรุนแรงได้ อย่างไรก็ตาม มนุษย์ยังมีปัจจัยเหนี่ยวรั้ง เช่น การจดจำช่วงเวลาที่ดีในอดีต และหลักความต้องการพื้นฐานของ Maslow ที่ทำให้ยังพยายามหลีกเลี่ยงสงครามหากสามารถเจรจาได้ในเรื่องรูปธรรม

แนวทางยุติความขัดแย้งและสร้างสันติภาพจึงควรมุ่งไปที่การเจรจาในประเด็นรูปธรรม การแลกเปลี่ยนผลประโยชน์ แทนการแบ่งข้างเชิงอุดมการณ์ การกระจายความเป็นธรรมด้านอาหารและพลังงาน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้าง

ความมั่นคงในการผลิต นอกจากนี้ ยังถึงเวลาที่ประชาคมโลกต้องสร้างกลไกหรือเครื่องมือระดับสากลเพื่อแก้ไขความขัดแย้งทั้งระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับธรรมชาติ ในอีกมิติหนึ่ง พลโท ดร.พงศกร ได้ชี้ให้เห็นถึง ความมั่นคงของมนุษย์ (Human Security) ที่ครอบคลุม 5 ด้าน คือ 1) สุขภาพ 2) อาหาร 3) สิ่งแวดล้อม 4) เศรษฐกิจ และ 5) การเมืองและชุมชน ซึ่งทั้งหมดนี้เป็นเกราะป้องกันไม่ให้เกิดสงครามหรือความขัดแย้งรุนแรง

ขณะเดียวกัน โลกยังเผชิญกับภัยคุกคามสำคัญจาก Climate Change อาทิ น้ำทะเลสูงขึ้น น้ำท่วมชายฝั่ง ภัยแล้ง พายุ คลื่นความร้อน และโรคจากแมลงหรือระบบน้ำเสีย ปัญหาเหล่านี้สร้างภาระมหาศาลต่อระบบสาธารณสุข เศรษฐกิจ การผลิตอาหาร และคุณภาพชีวิตของประชาชน เมื่อความเปราะบางทางธรรมชาติเชื่อมโยงเข้ากับความเป็นธรรมทางทรัพยากร ความเสี่ยงที่จะเกิดความขัดแย้งก็ยิ่งทวีความรุนแรง

นอกจากนี้ นโยบายของมหาอำนาจยังมีผลกระทบต่อทิศทางของโลก เช่น นโยบายด้านโลกร้อนในสมัยประธานาธิบดีโดนัลด์ ทรัมป์ ที่ยกเลิกมาตรการควบคุมมลพิษหลายฉบับ การถอนตัวจาก Paris Agreement

การขยายการขุดเจาะพลังงานฟอสซิล และการชะลอมาตรการรายงานความเสี่ยงด้านภูมิอากาศ ทั้งหมดนี้ล้วนซ้ำเติมความเหลื่อมล้ำในการแก้ไขปัญหาโลกร้อนและผลกระทบไปยังประเทศอื่น

พร้อมกันนี้วิทยากรชี้ให้เห็นถึงแนวนโยบายของทรัมป์ที่ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงมนุษย์ในแต่ละด้าน มีดังนี้

แนวนโยบายของทรัมป์	ผลกระทบด้านความมั่นคงของมนุษย์
Health Security	มลพิษทางอากาศ-น้ำเพิ่ม โรคทางเดินหายใจและโรคติดต่อตามมา
Food Security	ภัยแล้งและอุทกภัยรุนแรง ลดผลผลิตเกษตร อาหารขาดแคลน
Environmental Sec.	ทำลายระบบนิเวศจากการขุดเจาะและตัดไม้ เพิ่มความเปราะบางต่อภัยธรรมชาติ
Economic Security	พึ่งพาพลังงานฟอสซิล มากกว่านวัตกรรมสีเขียว โอกาสงานสีเขียวลดลง
Community & Political Security	ชุมชนชายฝั่งอพยพ เพิ่มความขัดแย้งเรื่องทรัพยากรและที่ดิน

จากแนวนโยบายของทรัมป์ดังกล่าวทำให้เห็นว่าประเทศมหาอำนาจอย่างสหรัฐอเมริกาในสมัยของทรัมป์กลับยกเลิกกติกาสากล เช่น Paris Agreement และมาตรการควบคุมมลพิษของ EPA ทำลายความคาดหวังของประชาคมโลกในการลดการปล่อยก๊าซและลงทุนในพลังงานสะอาด นโยบายเช่นนี้เป็นตัวเร่งที่ทำให้ปัญหาความมั่นคงของมนุษย์รุนแรงขึ้น

โจทย์สำคัญคือจะสร้างความมั่นคงมนุษย์อย่างไรท่ามกลางแรงกดดันเช่นนี้ แนวทางที่เสนอคือการกลับเข้าสู่กติกาสากล พื้นฟูกลไกควบคุมการปล่อยมลพิษ และสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ เอกชน และชุมชน เพื่อออกแบบมาตรการรับมือกับวิกฤติสภาพภูมิอากาศ สำหรับประเทศไทย พลโท ดร.พงศกร เห็นว่า **ควรเสริมสร้างความมั่นคงทางอาหาร พัฒนานวัตกรรมทางเศรษฐกิจและสังคม และรักษาความเป็นกลางในความขัดแย้งระหว่างประเทศ โดยเฉพาะข้อพิพาทชายแดน** เช่น กรณีไทย-กัมพูชา ที่ต้องใช้ทั้งกลไกการทูต กฎหมายระหว่างประเทศ

และการทหารเพื่อปกป้องอธิปไตย “Conflict” และ “Climate” จึงเป็นสองภัยใหญ่ที่สัมพันธ์กันอย่างลึกซึ้ง ทั้งในเชิงการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รัฐบาลและประชาคมโลกจึงควรตระหนักถึงความเสี่ยงเหล่านี้ และเร่งสร้างมาตรการบูรณาการ ทั้งในด้านการเจรจาสันติภาพ การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างเป็นธรรม และการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อปกป้องความมั่นคงของมนุษย์อย่างยั่งยืน

ท้ายสุดนี้วิทยากรชี้ให้เห็นว่า **รัฐสภาต้องทำหน้าที่เป็นสถาบันที่รับฟังเสียงประชาชนในพื้นที่จริง สร้างระบบการเมืองที่โปร่งใสและมีส่วนร่วม พร้อมทั้งกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นเพื่อลดความเหลื่อมล้ำในการจัดการทรัพยากร** แนวทางสำคัญที่สุดคือการทำให้นามธรรมกลายเป็นรูปธรรม ลดเงื่อนไขความไม่เป็นธรรมด้านทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะทรัพยากรหายาก และหากิจกรรมสร้างสรรค์ที่เชื่อมโยงความมั่นคงของมนุษย์เข้ากับการปกป้องสิ่งแวดล้อม

บรรยาย เรื่อง

Parliamentary Responsibilities: Strengthening The Institution

ชมพูนุช เจริญบุญ ผู้จัดการโครงการภูมิภาค Westminster Foundation for Democracy (WFD)

ชมพูนุช เจริญบุญ นำเสนอประเด็นเนื้อหาสาระเกี่ยวกับ “บทบาทรัฐสภาในการขับเคลื่อนและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถาบันประชาธิปไตย” เน้นให้เห็นถึง บทบาทรัฐสภาในการขับเคลื่อนและเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับประชาธิปไตย โดยอ้างอิง ปฎิญญาสากลว่าด้วยประชาธิปไตย ค.ศ.1997 และ ตัวชี้วัดรัฐสภาประชาธิปไตย (IDP) ที่กำหนดให้รัฐสภาต้องมีคุณลักษณะสำคัญ คือ เป็นตัวแทนที่ครอบคลุม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเปิดพื้นที่ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริง

ในประเด็น **รัฐสภาที่ตอบสนองต่อมิติเพศสภาพ (Gender-Sensitive Parliament)** มีการยกตัวอย่างรัฐสภาอังกฤษที่เผชิญความท้าทายเรื่องความไม่เสมอภาคทางเพศ การคุกคาม และชั่วโมงทำงานที่ไม่เอื้อต่อชีวิตครอบครัว จนนำไปสู่การจัดตั้งระบบร้องเรียนอิสระ (IGCS) และนโยบาย

เปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร รวมถึงการสร้าง Behavior Code และพื้นที่ทำงานที่ปลอดภัย บทเรียนเหล่านี้ถูกนำเสนอเป็นแนวทางให้รัฐสภาไทยพัฒนาไปสู่การสร้างความเท่าเทียมและการมีส่วนร่วมที่แท้จริง

ส่วนประเทศไทย รายงานการประเมินโดยสถาบันพระปกเกล้า (พ.ศ. 2567) เสนอให้พรรคการเมืองสนับสนุนผู้สมัครจากกลุ่มที่หลากหลาย ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเยาวชน และพัฒนากลไกภายในรัฐสภาเพื่อความสมดุลด้านเพศและอายุ ตลอดจนมาตรการป้องกันการคุกคามและการเลือกปฏิบัติ ขณะเดียวกัน ในการบรรยายวิทยากรได้ใช้

เครื่องมืออนาคตศาสตร์ เช่น Three Horizons exercise เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาจำลองภาพอนาคตรัฐสภาที่ตอบสนองต่อมิติเพศสภาพ และให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การพัฒนาเชิงนโยบาย

โดยสรุป การเสริมสร้างรัฐสภาที่เข้มแข็ง โปร่งใส และครอบคลุม ไม่เพียงยกระดับคุณภาพการทำงาน แต่ยังเป็นการทำให้รัฐสภาเป็น “ศูนย์กลางของประชาธิปไตย” ที่เป็นตัวแทนเสียงของประชาชนทุกกลุ่มอย่างแท้จริงใจจ้อยเพื่อการเรียนรู้จากการสัมมนานี้ คือ รัฐสภาไทยที่ตอบสนองต่อความเสมอภาคทางเพศ และกระบวนการสร้างการมีส่วนร่วม โดยการใช้ออนาคตศาสตร์ มีการแบ่งกลุ่มระดมความคิดเห็นเทคนิควิธีการ Three Horizons exercise เป้าหมายเพื่อความปลอดภัย ความสะดวกในการปฏิบัติงานตอบสนองต่อสถานการณ์ปัจจุบันให้มากขึ้น ทั้งนี้ ผลจากการระดมความคิดเห็นกลุ่มย่อยมีการนำเสนอและประมวลสรุปเป็นข้อเสนอแนะ รวม 4 กลุ่ม และช่วงท้ายเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการถาม-ตอบจากผู้เข้าร่วมสัมมนา

“ รัฐสภาเป็นหัวใจของความมั่นคงมนุษย์ และประชาธิปไตย ทั้งด้านการจัดการความขัดแย้ง และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสร้างรัฐสภาที่ครอบคลุม โปร่งใส ตรวจสอบได้ และเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เป็นกุญแจสู่ประชาธิปไตยที่ยั่งยืน การส่งเสริมบทบาทผู้หญิงเยาวชน และกลุ่มหลากหลาย ช่วยให้การตัดสินใจนโยบายตอบใจทฤษฎีสังคมได้จริง รัฐสภาไม่เพียงเป็นตัวแทนประชาชน แต่ยังเป็นกลไกสร้างระบบการเมืองที่เท่าเทียม ปลอดภัย และยั่งยืนภายใต้ท่ามกลางความท้าทาย การวางนโยบายตอบสนองความต้องการสังคม พร้อมสร้างกลไกตรวจสอบและป้องกันความไม่เป็นธรรม คือรากฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง ”

วันเวลา : วันที่ 4 กรกฎาคม 2568
จัดโดย : สถาบันพระปกเกล้า สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร และสำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา
สถานที่ : ห้องประชุมสันติบาต B1-2 อาคารรัฐสภาและถ่ายทอดสดออนไลน์ผ่าน Facebook Fanpage

ปาฐกถา : Climate and Conflict สอง C ที่ ควรตระหนักรู้และการรับมือโดยรัฐสภา
โดย วาโท ดร.พงศกร รอดชมภู อดีตรองเลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ

บรรยาย : Parliamentary Responsibilities: Strengthening The Institution
โดย ชมพูชน เอสิยบุญญ, ผู้จัดการโครงการภูมิภาค Westminster Foundation for Democracy (WFD)

ผู้สรุป : ปัทมา สุขกำปัง และ เรวัตร แสงนิอาภาพร สำนักส่งเสริมวิชาการรัฐสภา สถาบันพระปกเกล้า
ผู้ออกแบบ : เกษณี รัตนศักดิ์

